

HØGSKOLEN I AGDER
Agder University College

Ukenytt

Nyhetsbrev fra Høgskolen i Agder. 10. mars 2000

GIMLEMOEN - ET ARNESTED FOR VOKSENOPPLÆRING OG FORSVARSKULTUR

Av Thor Einar Hanisch

Tro om det ordentlig har gått opp for oss sørlendinger hvor heldige vi er med plasseringen av hovedkampusen for Høgskolen i Agder på Gimlemoen? Visste du at vår virksomhet kan knytte røtter tilbake i Agders jord i mange hundre, ja kanskje mer enn tusen år, her på Gimle, "æsenes bolig"? Om enn tidligere betydelig mer prosaisk også benevnt Ronestadbakken Gård. Kanskje vil ikke minst historikerne og lærerne blant oss, være med å tenke høyt om, eller understreke verdien av, de lange, ikke bare de korte, røttene.

Selvsagt er de korte røttene, høyskolenes virksomhet i det 20 århundre, for lærerutdanningens del også i det 19., først i Holt i Aust-Agder, av vital betydning. Uten disse, ingen Høgskole i Agder. Like selvsagt står ambisjonen om Universitetet fram, preget som den er fra visjonene til Agder Akademi og Universitetskomiteen for Sørlandet fra 1960-årene. Og av de dagsaktuelle, og nesten dagsaktuelle, initiert i særlig grad av Høgskolen i Agder selv, gamle ADH og Agder høgskolestyre.

Men også her med røtter langt tilbake. Til 1772, året da Trondhjemsbisp Gunnerus store visjon om et norsk universitet i Christiansand gikk fløyten. Betenkelig nok med henrettelsen av eneminister og kongelig livlege Johann Friedrich Struensee i København. Ille å tenke på. Men nå må vi legge bak oss at denne ellers så eneveldige greves ubetenksomme eskapader med dronning Caroline Mathilde, lenket som hun var til den etter hvert nokså "bortreiste" kong Christian 7, da skulle velte et så edelt formål som den ærverdige og framsynte biskops.

Lærdommen for alle sørlendinger må være, i god sørlandsk tradisjon, å holde oss i skinnet, men stå på til universitetet står fram som et fullbyrdet faktum. Det må være å arbeide jevnt og trutt med alle gode kraftselskapers og andre gode krefters hjelp for det sårt tiltrengte universitetsfondet. Det kompetansefondet som dagens klartenkte utdannings- og kirkestatsråd Jon Lilletun igjen har etterlyst. Her gjelder det også å gjøre vei i den politiske vellinga. Dette for å matche Stavangers og Rogalands kandidatur, ikke bare faglig, men også finansielt. Helst enda mer og kraftigere enn selv i veisaken om Sørlandet skal ha en kompetent framtid. Vil fylkesmennene og ordførerne i fylker og kommuner, bispem og Ugland, Rasmussen og Mikalsen, og "alle som ellers teller på

Agder", stille opp på nytt. Om nødvendig?

Men så til de virkelig lange linjer: Høgskolen i Agder kan og bør knytte sine røtter til. Det er den militære kulturen for læring og voksenopplæring som må ha foregått på og opp til vårt område i mer enn tusen år. Hjelp oss våre sørlandske historikere å dokumentere og synliggjøre leidangens, og senere legdshærens, betydning for dette kjernestedet mellom Otra med Otruneset og Topdalsfjorden midt i Agder. Et område som var mye større enn dagens kampus, fordi Forsvaret etter hvert har gitt fra seg så mye land. Et område alt Håkon den Gode fra ca år 950 synes å ha valgt som ledd i sin landsomfattende region-og distriktsorganisasjon i vår landsdels første forsvarsordning Leidangen. Ikke å forundres over at det var mer enn 50 gravhauger knyttet til høvdingsetene på Kongsgård-slettene og hos oss. Og der dagens Høgskolen i Agder hovedkampus har de eneste to som er igjen, og som kanskje til og med er noe så sjeldent som uplyndret. På den største, i uærbødig tale tidligere kalt "Pjolterhaugen", konserterte Divisjonsmusikken i mange år. Se, snart marsjerer den nok på Gimlemoen igjen.

Var det ikke også "våre" gårder som så langt laksen gikk opp i "våre" elver, som skulle øve og utruste "våre" hærskip? Og at dette gjaldt helt til Christian 4, med sin Krigsordinantz av 1628, ga landet legdsordningen og borgervernet og påla oppsittere og borgere å utdanne mannskapene til disse?

Så har da Agdesiden Fahnllein fra 1628 i tur og orden blitt til Vesterlehnske Infanteriregiment (1721), Christiansands Brigade (1818), Agdesiden Infanteriregiment nr 7 (1911), Agder Forsvarsdistrikt/Agder Infanteriregiment nr 7 (1961), til Agder regiment (1995).

Høgskolen benytter seg faktisk ved viktige seremonier som nedleggelse av grunnsteinen for byggeriet på Gimlemoen m.v. av tradisjonene derfra. Dette skjer hver gang vi gleder oss over salutter fra 1700 talls kanonene til Høgskolen i Agders egen HV-kaptein og stuckløytnant Jørn Kildedal og distriktskommando-major Stein Juul. Med opp til et 20-talls andre egder i deres flotte tidsriktige røde uniformer og tordenskioldske snutehatter. Begge fylkeshovedstadene er godt kjent med dette sørlandske og christiansandske artillerie compagnie som naturlig nok bant fortid og nåtid sammen ved å skyte ut det forrige og inn det nye årtusen. Med nesten for kraftfulle smell både i Arendal og Kristiansand. Grunnleggerne var i stor grad knyttet til militære avdelinger på Gimlemoen. Flott nok: Første oppdrag var å skyte inn OL-stafetten for 1994. Samme året, fusjonsåret for de seks høyskolene i Arendal, Grimstad og Kristiansand, var også patent nok et gjenopprettelsesår for et kompani som første gang så dagens lys i 1685.

Og med landsdelens eldgamle kirkesete Oddernes kirke på stedet i hvert fall alt fra 1100-tallet, og gjerne et par eldre trekirker før den - hva var vel mer naturlig enn å legge legdshærens opplæring og øvinger til "kirkebakken", det stedet hvor folket var vel vant til møtes, skriver general Ola Litleskare. Det er rimelig å anta, skrev

han til høyskolen, at Gimlemoen/Oddernesmoen er Agders og Kristiansandsområdet første, og avgjort den største voksenopplæringsplass i mer enn 1000 år.

Til sammenlikning ble norsk skolevesen påtenkt/iverksatt, også det først ved hovedkirkene, mange århundrer senere, via omgangsskoleordningen av 1739 til folkeskoleloven i 1936.

Det er rimelig at ikke minst Forsvaret og Kristiansand kommune vil minnes, og Høgskolen i Agder, som landsdelens arnested for kultur og potensielt universitet, har sluttet opp om, den historisk kyndige general og formidlers sterke ønske om å knytte fortid, nåtid og framtid sammen i voksenopplæringens tegn og symbolikk.

Andre vil kanskje tilføye: Siden Statens utsmykkingsfond har lagt som premiss for den kunstneriske utsmykkingen av Gimlemoen at den skal ha en klar kvinneprofil, kan den mannsprofil som gjennom århundrene har preget Gimlemoen, utvilsomt være av mer enn en blott og bar supplerende interesse. Gode ideer om hvordan også den bør komme til uttrykk vil sikkert mottas med takk av planleggings- og iverksettelsesutvalget som har fått denne sammensetningen:

- Generalmajor (R) Ola Litleskare, tidl. sjef Agder Forsvarsdistrikt/Agder Infanteriregiment
- Oberstløytnant (R) Åsmund Tveit, sist sjef Krigsskolen Gimlemoen, nå Høgskolen i Agder
- Oberstløytnant (R) Børre Gundersen, tidl. stabssjef FD17/IR7
- Parksjef Svein Breland, for Kristiansand kommune
- Direktør Thor Einar Hanisch, for Høgskolen i Agder

Etter forslag fra general Litleskare ble Thor Einar Hanisch 22/2 utpekt til utvalgsleder. Utvalget håper på oppslutning av alle involverte og interesserte, idemessig og økonomisk. Dette for at et relevant symbol eller minnesmerke kan komme på plass. Fortrinnsvis til den høytidelige åpning av Høgskolen i Agders storstilte nybygg på Gimlemoen medio august 2001.

Red: Jan Arve Olsen

*(også stilt i Fædreladsvenne
og Agderposten)*